

I Ülesanne "Reaalajas kuulamise kogemuse harjutamine helikunsti näitusel"

Mõiste 'helikunst' pärineb 1990-ndatest aastatest, kui teatud kunstnikud hakkasid ühendama heli kui kunstilise väljenduse vahendit. Helikunsti nähtus põhineb siiski ideel õppida kasutama helisid nii ümbritseva keskkonna mõistmiseks kasutades kuulmist kui helide tajumise esmast vahendit kui ka mõistma kunsti ebestandardse lähenemise abil asendades nägemistaju heliga. Heli on kehaliselt kogetav, helikunsti näitusel kuulajad saavad oma loovuse äratada ning võivad tunnetades kujundada oma elamuse ise. Kuulamine on produktiivne tegevus, mis nõuab kuulajalt pühendumist ja teeb temast kogu protsessi kaasosalise. Kuulamine ei ole mitte vastuvõttev tegevus, vaid uurimismeetod, "jalutamine" läbi helimaastiku või -teose.

Helikunsti näitusel tuleb harjutada reaalajas kuulamise kogemust. Kuulaja mitte ei võta vastu seda, mida ta kuuleb, vaid ta avastab seda. Ja see avastamine on tekitamine, fantaasia – iga kord erinev, subjektiivne ja hetkekeskne, "just nüüd, siin ja praegu". Helikunsti filosoofia ja esteetika põhinevadki avastamistungil ja teadmisanul. Heli jutustab, kirjeldab ja täidab, kuid on alati kaduv ja ebakindel.

Kuulaja ei tea helist kui nähtusest kunagi täit tõde, vaid võib selle ainult välja mõelda, tekitades nii enda jaoks teadmise. Selline teadmine on heli kogemine ajutise suhtena. Kuulates on kuulaja heli sees, heli enda ja selle kuulmise vahel ei ole pausi ning kuulaja kogeb seda, mida kuuleb. Heli esteetiline sisu seisnebki kuulaja ja kuuldava pidevas koostoimes. Kuulajat köidab see, mida ta kuuleb. Mõistmine, mis selle kaudu saabub, võimaldab tajuda hetke kui meelelist sündmust, kus toimub kuulaja ja heli vastastikune loov koostöö. Kuulaja loob tähendust sama palju kui heli looja. Heli tähendust mõjutab suuresti emotsioon.

Kuulamine on tegevus, mis asub kusagil kuulaja ja helitekitaja vahel. Selles "vahetsoonis" mängivad heli vastuvõtmisel olulist rolli kuulaja füüsiline orientatsioon, tähelepanu fookus ja assotsiatsioonid. Lõpptulemusena jõuame järeldusele, et heli ei ole lihtsalt tajumuslik materjal, vaid midagi, mis kannab mõtet. Heli ruumiline kogemine mõjutab ka teisi meeli, sest heli on rohkem kui mõtestatud kuulmine. Heli on läbi ruumi liikuv energia (nagu lained läbi õhu). Sedamoodi muutub ka ruum dünaamiliseks. Võib saada erinevaid ruumikogemusi, kui olla heliinstallatsiooni sees.

Sound art ehk „helikunst“ on katustermin, mille alla koonduvad heli, kuulmise ja kuulamisega seonduvad fenomenid ja praktikad. Mõiste ja zanriliselt on see kunstiväljale lisandunud alles viimaste kümnendite jooksul ja ühe termini all eksisteerib paraleelselt mitmeid nähtusi, millel

sisult ega tehniliselt teostuselt üksteisega palju ühist ei pruugi olla, kuid mis kõik apelleerivad kuulmistajule.

Sound art'ina vaadeldakse nii keskkonnast huvituvat ökoakustikat, mille üheks meetodiks on välis- salvestamine ehk field recording kui ka eksperimentaalset elektroonilist heliloomingut, mille kõrvutamine muusikale on tihti kunstist ootuspärasem. Siia alla kuuluvad ka raadioeksperimendid ning helipoesia. Ehk kõige suurema kategooria moodustab jätkuvalt aga heliinstallatsioon ühes kineetilise kunstiga. Kaasaegse helikunsti juured on 20. sajandi alguse avangardis, hilisemas Fluxuse-liikumises, performance'i, video- ja meediakunstis.

Ei ole võimalik anda helikunstile üht ja kõikehõlmavat definitsiooni. Helikunst lookleb enamasti muusika ja visuaalse kunsti vahel. Helikunsti idee tuleneb ruumispetsiifilisest installatsioonikunstist, selle üldine eesmärk on installatsiooni ruumikeskkonna kaasamine. Helikunst on kõik, mis ei ole partituurina kirja pandud. Helikunst on rohkem idee, milles koos kunstifaktoriga saab tõeliselt keskenduda installatsioonile. Oma otstarbalt ja ideoloogiast on helikunst helikeskkonna kujundamine ja mõtestamine. John Grzinichi järgi heliga võib sisemist maailma kujundada, sellega mängimine tähendab teatud mõttes tähenduse genereerimist.

ÜLESANNE:

1. Loe tekst läbi, too välja oluline (jooni alla või kirjuta välja)
2. Mõtiskle ja kuula. Lindista või tee pilte. Harjuta reaalajas kuulamise kogemust.
3. Tee kirjalik kokkuvõte sellest, mida sa tajusid. Analüüsi kuuldud. Soovitatav teksti pikkus umbes pool A4.